

Om ”oss” og ”dem” i debatten om kriminalisering av horekunder – og hvorfor vi mener kriminalisering er ett av flere viktige tiltak i kampen mot prostitusjon

Av Tove Smaadahl, leder for Krisesentersekretariatet, Marit Kvamme, Kvinnefrontens Landsstyre og Sigrid Angen, leder i Kvinnefronten.

I Aftenposten 28.01.04 var hovedoppslaget at det kan bli aktuelt å foreslå kriminalisering av kjøp av sex i Norge – et utvalg skal se på erfaringer fra Sverige, som har kriminalisert kjøp av sex, og Nederland, som har legalisert også bordellvirksomhet. Utvalget skal levere en innstilling i juni 2004.

”Oss” og ”dem”

Kriminaliseringstilhengere blir av motstanderne av kriminalisering beskyldt for å ikke ta kvinner i prostitusjon på alvor – og at vi ikke vil lytte. Vi lytter gjerne. Men å lytte betyr ikke nødvendigvis at du må være enig i det du lytter til. Det trekkes opp et skille mellom ”oss” og ”dem” – hvor feminister står mot prostituerte. De som gjør seg til talspersoner mot kriminalisering hevder at de representerer kvinnene i prostitusjon. Men det er faktisk også uenighet blant prostituerte om kriminalisering er et riktig virkemiddel – det er ikke slik at ”alle prostituerte” taler med en stemme. Kvinner med prostitusjonserfaring som er kommet ut av prostitusjon må også lyttes til. Kvinner i prostitusjon sier ofte to ting. De sier ”La oss få jobbe i fred”, og de sier ”Dette er et jævlig liv”. Vi krever av myndighetene at det skal lages skreddersydde individuelt tilpassede tiltaksplaner basert på hva kvinnene trenger for å kunne gjøre andre valg. Vi mener at vi tar kvinner i prostitusjon på alvor når vi jobber for å få slutt på all prostitusjon. Og ja, vi mener at prostitusjon er uforenlig med å ha et likestilt samfunn.

Vi mener at en lov som forbyr kjøp av kvinners kropp vil være en lov som fremmer likestilling og solidaritet, også med kvinner i prostitusjon. Det må gå an å ha to tanker i hodet samtidig – det er faktisk mulig både å forby kjøp av sex og å iverksette tiltak for at kvinner i prostitusjon skal skades minst mulig. Men vi mener målet må være å få kvinner ut av prostitusjon. Fordi prostitusjon er skadelig, både for kvinnene i prostitusjon og for andre kvinner. Vi tar avstand fra alle forsøk på legalisering av prostitusjon, herunder det å se på prostitusjon som arbeid. Prostitusjon er ikke arbeid, prostitusjon er vold.

I kampen mot prostitusjon er det nødvendig med en rekke ulike virkemidler og tiltak – vi har aldri hevdet at kriminalisering av horekunder er det eneste. Å hjelpe kvinnene til å kunne gjøre andre valg er like viktig. Holdningskampanjer rettet mot menn og unge gutter er viktig. Mer fokus på likestilling i skole og barnehage er viktig. Ei lønn å leve av for alle kvinner er sannsynligvis det tiltaket som vil ha best effekt.

Volden i prostitusjonen

I artikkelen i Aftenposten påpekes det at kvinnene vil bli mer utsatte for vold hvis kunden kriminaliseres - kvinnene vil ikke tørre å anmelde overgrep når kjøp er gjort kriminelt. Kvinnene vil få dårligere tid til å vurdere og unngå farlige kunder. Men Pro-sentret oppgir at også under dagens rettstilstand utsettes gjennomsnittlig en kvinne minst en gang i uken for kraftig voldsbruk fra kunder. Prosjektrapport fra Kaiateamet ved Utekontakten i Bergen viser omfattende vold mot kvinner i gateprostitusjon, og at kvinnene alt i dag har svært høy terskel for å erkjenne at de er utsatt for vold, og for å melde vold til politiet. (*Walk on the Wild Side. Om kvinner i gateprostitusjon i Bergen og vold.* 2002). Alternativ til vold anslår at mellom 10 og 15 % menn i Norge har et voldsproblem. Disse går ikke med et stempel i panna. Det er ingen som kan vite om og når den voldelige kunden dukker opp. Volden mot gateprostituerte

er omfattende. Dersom gateprostitusjonen forsvinner ved et lovforbud mot kjøp, og prostitusjonen flytter innendørs - blir kvinnene da mer utsatt for vold? Tidligere undersøkelser av innendørsmarkedet tyder på det motsatte – at kvinnene her i mindre grad er utsatt for vold. Å utsette kroppen sin for invadering av flere ukjente menn flere ganger pr uke tror vi er skadelig. Det handler om risikoen for vold, voldtekt, trusler, for helseskader på skjelett, underliv og anus, for uønskede svangerskap, for kjønnsykdommer. Depresjoner, angst, søvnproblemer, selvmord og selvmordstanker er ikke uvanlige – internasjonal forskning viser at prostituerte kvinner kan ha samme type skader som krigsveteraner og torturofre. En canadisk undersøkelse viser at prostituerte kvinner løper 40 ganger høyere risiko for å bli drept. Undersøkelser viser at 65 – 90 % av de prostituerte kvinnene har blitt utsatt for seksuelle overgrep i barndommen av menn som de har nære relasjoner til. Prostitusjon blir en forlengelse av tidligere overgrep.

Et marked under jorda?

Motstanderne av kriminalisering hevder at markedet vil gå under jorda. Hjelpeapparatets dialog med både kunder og selgere blir vanskeligere. Det offentlige hjelpeapparatet kan bli oppfattet som sosialpoliti.

Dersom ”under jorda” betyr vekk fra gata, og dermed usynlig, vil vi hevde at store deler av markedet allerede i dag er under jorda. Stadig mer av prostitusjonen foregår innendørs, fra leiligheter og hotellrom. Pro-sentret hevder at to tredjedeler av prostitusjonen i Norge foregår innendørs. En stadig større andel av kvinnene i prostitusjon er utsatt for handel over landegrensene og ofte med et kriminelt nettverk bak. Dette er i utgangspunktet kriminelt og ”under jorda”. Formidlingen foregår ved hjelp av kontaktannonser, nettverk, avisannonser, mobiltelefoner eller internett. At prostitusjon blir mer usynlig skyldes derfor flere forhold.

Om hjelpeapparatet skal ha dialog med kvinnene er avhengig av om hjelpeapparatet kan tilby det som kvinnene trenger, og om hjelpeapparatet er synlig. Informasjon gjennom brosjyrer og annonser med telefonnumre på flere språk kan gjøre kvinner i prostitusjon oppmerksomme på hvor de kan få hjelp. Å styrke krisesentre slik at de har høy kompetanse for å ta i mot kvinner som vil ut av prostitusjon, vil også være et viktig tiltak.

Internasjonale erfaringer

Sverige begrunnet kriminalisering av sexkjøp med at prostitusjon er en del av menns vold mot kvinner, og dermed et uønsket fenomen i samfunnet. Loven er tenkt å virke preventivt og holdningsskapende. Effekten av loven er omstridt, og blir gjerne tolket forskjellig ut fra hvilket syn man i utgangspunktet har til kriminalisering. Meningsmålinger tyder på at en stor del av den svenske befolkningen, inklusive sosialarbeidere og politi som jobber nær kvinnene i prostitusjon, støtter loven. (Smette, 2003, side 174). Det mange er enige om, er at tiltak for å hjelpe kvinner ut av prostitusjon ikke ble tillagt nødvendig vekt samtidig med innføring av den nye loven.

Argument brukt av land som har legalisert bordell- og hallikvirksomhet, som Nederland, Tyskland og noen stater i Australia, er forbausende like argumentene brukt av kriminaliseringsmotstanderne i Norge. Det er bekymring for vold, kriminalitet, stigma, barneprostitusjon, gateprostitusjon. Underliggende er også at menns prostitusjonsatferd er uunngåelig og uforanderlig.

Det ser imidlertid ut til at ingen av målene om å redusere ovennevnte problemer er oppnådd i de landene som har legalisert prostitusjon – tvert imot. For hvert bordell som er legalt i

Australia finnes tre illegale. Volden har økt. Gateprostitusjon har økt. Barneprostitusjonen i Nederland har økt fra 4000 barn i 1996 til 15000 barn i 2001. Stigmaet for kvinnene i prostitusjon har ikke blitt borte – derimot fremstår halliker og andre bordelleiere som respektable forretningsfolk. Menns prostitusjonsatferd har blitt normalisert – det har blitt skapt en prostitusjonskultur som baserer seg på menns rett til å få tilfredstilt alle seksuelle behov. Vi vil gjøre det vi kan for å unngå en slik utvikling i Norge.